

Talet som kostade jobbet

Berättelse

Det var vintern 1969. I Malmfälten i norra Sverige var det mörkt och mycket kallt. Den 9 december lade gruvarbetarna ner arbetet. Först var det 35 män i Svappavaara, men snart strejkade mer än 4 500 arbetare i Kiruna, MalMBERGET och Svappavaara. De var trötta på låga löner och hård kontroll. De ville bli behandlade som människor.

Arbetarna hyrde Sporthallen i Kiruna för sina stormöten. Där samlades tusentals människor. En av dem var författaren Sara Lidman. Året innan hade hon gett ut boken *Gruva*. I den fick gruvarbetarna själva berätta om sitt hårda liv. Nu var hon i Kiruna för att göra ett reportage om strejken för tv.

Men Sara Lidman kunde inte bara stå tyst och titta på. På ett av de stora mötena gick hon fram och höll ett tal. Hon lovade att ge alla sina pengar från tv till arbetarna. Hon lovade också att skänka 10 000 kronor från sin bok till strejkkassan. Det var mycket pengar på den tiden. Salen jublade.

Men för tv blev det här ett problem. Sara Lidman var inte längre en lugn reporter som bara berättade om strejken. Nu hade hon tagit ställning. Tv-bolaget avskedade henne. Hon förlorade sitt uppdrag.

Sara Lidman ångrade sig aldrig. För henne var det viktigare att stå på arbetarnas sida än att behålla jobbet. Strejken pågick i 57 dagar och slutade den 4 februari 1970. Den blev en av de viktigaste händelserna i svensk arbetarhistoria.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
Malmfälten	området i norr där man bryter järnmalm
en gruvarbetare	en person som arbetar i en gruva
att lägga ner arbetet	att sluta arbeta
en lön	pengar man får för sitt arbete
att hyra	att betala för att använda något en tid
ett stormöte	ett möte med mycket folk
ett reportage	en berättelse i tv eller tidning om något verkligt
att lova	att säga att man säkert ska göra något
att skänka	att ge bort
en strejkkassa	pengar som hjälper arbetare under en strejk
att ta ställning	att tydligt visa vad man tycker
att avskeda	att ge någon sparken från jobbet

Läsförståelsefrågor

1. När började strejken?
 1. den 9 december 1969
 2. den 4 februari 1970
 3. på sommaren 1968
2. Varför var Sara Lidman i Kiruna från början?
 1. för att arbeta i gruvan
 2. för att göra ett reportage för tv
 3. för att hälsa på sin familj
3. Vad lovade Sara Lidman på mötet?
 1. att skriva en ny bok
 2. att ge pengar till arbetarna
 3. att börja arbeta i gruvan
4. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Sara Lidman höll ett tal på ett stormöte i Sporthallen.
 2. Tv-bolaget gav henne mer pengar efter talet.
 3. Strejken pågick i 57 dagar.
5. Vad hände med Sara Lidmans uppdrag på tv efter talet? (öppen fråga)
6. Varför tror du att salen jublade när Sara Lidman höll sitt tal? (inferens)

Facit

1. 1. den 9 december 1969
2. 1. för att göra ett reportage för tv
3. 1. att ge pengar till arbetarna
4. 1. ja b) nej (tv-bolaget avskedade henne) c) ja
5. Exempel på svar: Hon blev avskedad och förlorade sitt uppdrag, eftersom hon hade tagit ställning för arbetarna.
6. Exempel på svar: Arbetarna blev glada för att en känd person stod på deras sida och hjälpte dem med pengar.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Nivå A2 (sfi-c). Texten är skriven i preteritum. Tema: solidaritet och mod att ta ställning. Scenen kompletterar biografien genom att zooma in på själva ögonblicket vid strejken i stället för att berätta hela livet. Bra för att öva preteritum (var, gick, lovade) och tidsord (först, snart, sedan). Fråga 6 tränar inferens.

Diskussionsfrågor

- Sara Lidman valde arbetarna framför sitt eget jobb. Var det rätt eller fel, tror du?
- Är det viktigt att säga vad man tycker, även om det kan kosta något? Berätta.
- Finns det en strejk eller en protest du har hört talas om? Berätta kort.
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om en gång då du eller någon du känner hjälpte andra människor.

Källor och faktagranskning

- Sara Lidman – Wikipedia (svenska): https://sv.wikipedia.org/wiki/Sara_Lidman
- Sara Adela Lidman – Svenskt kvinnobiografiskt lexikon (skbl.se): <https://skbl.se/sv/artikel/SaraLidman>
- Sara Lidman | Swedish Feminist Author & Novelist – Encyclopaedia Britannica: <https://www.britannica.com/biography/Sara-Lidman>
- Sara Lidman och Jernbaneeposet – Populär Historia: <https://populärhistoria.se/kultur/litteratur/forfattare/sara-lidman>
- Sara Lidman tog ställning för de kämpande – Proletären (om boken Gruva och gruvstrejken 1969): <https://proletaren.se/artikel/sara-lidman/>

Faktagranskad i juni 2026. Sara Adéla Lidman föddes 30 december 1923 i Missenträsk, Västerbotten, och dog 17 juni 2004 i Umeå (80 år). Debutroman Tjärdalen (1953); Hjortronlandet (1955); reportageboken Gruva (1968) om LKAB-arbetarna, året före den stora gruvstrejken i Norrbotten 1969–1970; Jernbanesviten i sju delar (1977–1999). Bodde i Sydafrika och Kenya i början av 1960-talet och greps 1961 för brott mot apartheidlagarna; aktiv i freds rörelsen under Vietnamkriget. Nordiska rådets litteraturpris 1980 för Vredens barn. Filosofie kandidat, Uppsala universitet, 1949; hedersdoktor vid Umeå universitet 1978. Osäkerhet: påståendet att boken Gruva direkt utlöste gruvstrejken är omdebatterat – källor betonar att strejken hade flera orsaker, vilket texterna återspeglar. Bilden är daterad till cirka 1960-talet hos vissa källor men exakt år anges inte säkert; krediteras fotograf Cato Lein under CC BY 3.0 enligt Wikimedia Commons.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.